รายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์
เพื่อกำหนดมาตรการ การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ
ตัวชี้วัดที่ 3.8 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ใช้งานได้ไม่น้อยกว่า 20 ซี่
ปีงบประมาณ 2567 รอบ 5 เดือนหลัง (มีนาคม - กรกฎาคม 2567) หน่วยงานสำนักทันตสาธารณสุข

ส่วนที่ 1 การทบทวนสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

1. สถานการณ์และสภาวะสุขภาพช่องปาก กลุ่มผู้สูงอายุ

ประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) ตั้งแต่ปี 2565 ซึ่งผลพวงของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ยึดโยงกับการพัฒนาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุ **ด้านความต้องการเกี่ยวกับการให้บริการดูแลผู้สูงอายุจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ร้อยละ 84.81 ระบุว่า บริการทางการแพทย์/รักษาพยาบาล** รองลงมา ร้อยละ 31.68 ระบุว่า บริการด้านการเดินทางระหว่างที่อยู่อาศัยและแหล่งกิจกรรมที่ต้องการไป (รถบัส รถตู้ หรือรถแท็กซี่สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ) ร้อยละ 31.60 ระบุว่า บริการด้านการฟื้นฟูบำบัดทางกายภาพ (รวมทั้งสถานที่ออกกำลังกาย) ร้อยละ 26.03 ระบุว่า บริการด้านโภชนาการ (เช่น จัดส่งอาหารสำหรับผู้สูงอายุในลักษณะของการผูกปิ่นโต หรืออาหารกล่องถึงบ้านผู้สูงอายุ) ร้อยละ 24.05 ระบุว่า บริการบ้านพัก/ที่อยู่อาศัย (เช่น คอนโด หรือบ้านสำหรับครอบครัวผู้สูงอายุ) ร้อยละ 22.90 ระบุว่า บริการด้านการปรึกษาทางการเงิน (เช่น ให้คำแนะนำการออม การซื้อกองทุน เป็นเคาน์เตอร์พิเศษเฉพาะผู้สูงอายุ) และร้อยละ 21.91 ระบุว่า บริการด้านการปรึกษาทางจิตใจ (เช่น มีจิตแพทย์เฉพาะทาง) **ส่วนการใช้บริการหน่วยงานภาครัฐของผู้สูงอายุ** พบว่า ร้อยละ 85.11 ระบุว่า เคยใช้บริการ และร้อยละ 14.89 ระบุว่า ไม่เคยใช้บริการ เมื่อถามผู้ที่ระบุว่า เคยใช้บริการ (จำนวน 1,115 หน่วยตัวอย่าง) **เกี่ยวกับปัญหาจากการใช้บริการ** พบว่า ร้อยละ 56.86 ระบุว่า ทุกอย่างดี ไม่มีปัญหา รองลงมา ร้อยละ 31.66 ระบุว่า ขาดความเอาใจใส่ในการดูแล/ให้บริการของบุคลากร ไม่เป็นมืออาชีพ ไม่มีมาตรฐาน ล่าช้า ร้อยละ 22.60 ระบุว่า หน่วยงานที่ให้บริการไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง และร้อยละ 3.50 ระบุว่า ค่าใช้จ่ายแพงเกินไป (ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” ร่วมกับ ศูนย์วิจัยสังคมสูงอายุ, 2566 (Center for Aging Society Research; CASR) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า))

ผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ Le (Level) ของผลการดำเนินการในปัจจุบัน

ข้อมูลสภาวะสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ในปี 2567 ช่วงครึ่งปีแรกที่ผ่านมา ผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ใช้งานได้ไม่น้อยกว่า 20 ซี่ ร้อยละ 61.8 (จากเป้าหมายปี 2567 ร้อยละ 64) ครอบคลุมผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจช่องปากเพียง ร้อยละ 15.56 (จากเป้าหมาย ร้อยละ 25) ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมาย เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานรายเขตพบว่า มีพื้นที่ที่ดำเนินงานบรรลุเป้าหมายประเทศ คือ เขตสุขภาพที่ 8, 10, 9, 1 และ 7 ตามลำดับ (มีฟันแท้ใช้งานได้ไม่น้อยกว่า 20 ซี่ ร้อยละ 74.23, 72.50, 71.24, 70.57 และ 67.72) (HDC: 1 มีค 67)

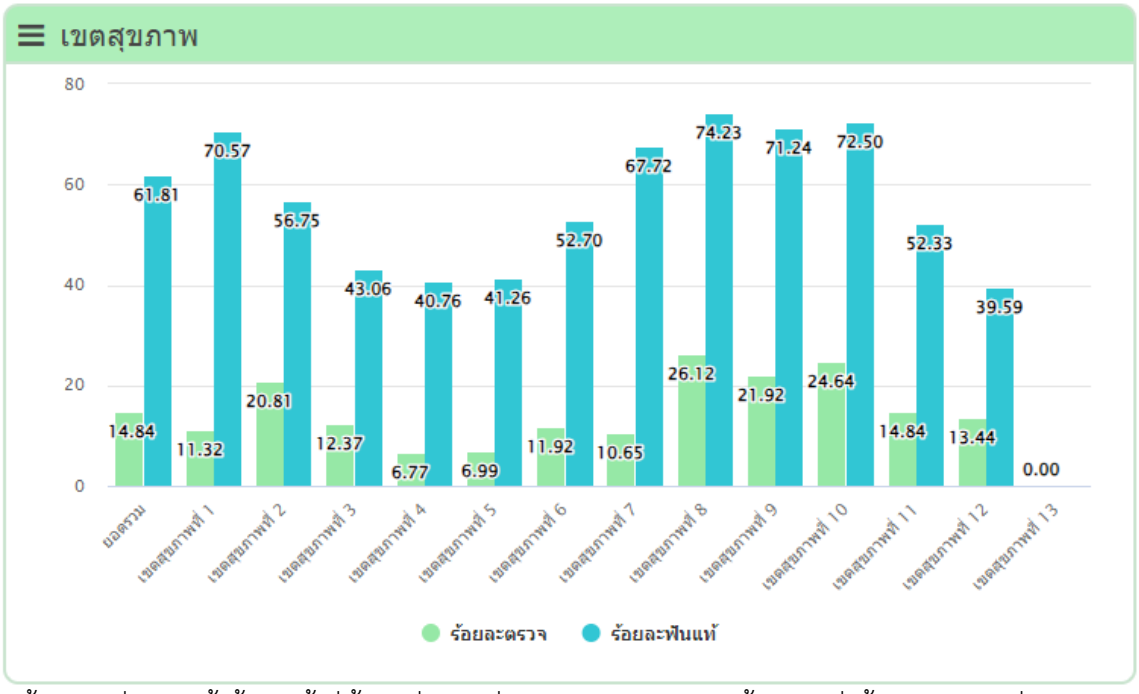

แผนภูมิ 1 ผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ใช้งานได้ไม่น้อยกว่า 20 ซี่ และความครอบคลุมผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจช่องปาก (HDC: 1 มีค 67)

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ T (Trends) แนวโน้ม

นอกจากนี้ เมื่อเทียบสถานการณ์สภาวะสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุที่ผ่านมา ในช่วง ปี 2563 – 2567 (ครึ่งปีแรก) พบว่า ผลลัพธ์ค่อนข้างคงที่ ซึ่งส่วนหนึ่งมีปัจจัยเกี่ยวเนื่องที่สำคัญ อาทิ การสะสมของโรค/สภาวะช่องปากตั้งแต่กลุ่มก่อนวัยสูงอายุ การได้รับบริการที่เหมาะสมอย่างทันเวลา รวมถึงพฤติกรรมสุขภาพตลอดช่วงวัย ดังนั้นการดูแลสุขภาพช่องปากในแต่ละกลุ่มวัย จึงเป็นปัจจัยสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก ที่จะรักษาและคงสภาพช่องปากให้สามารถใช้งานได้ตลอดอายุขัย

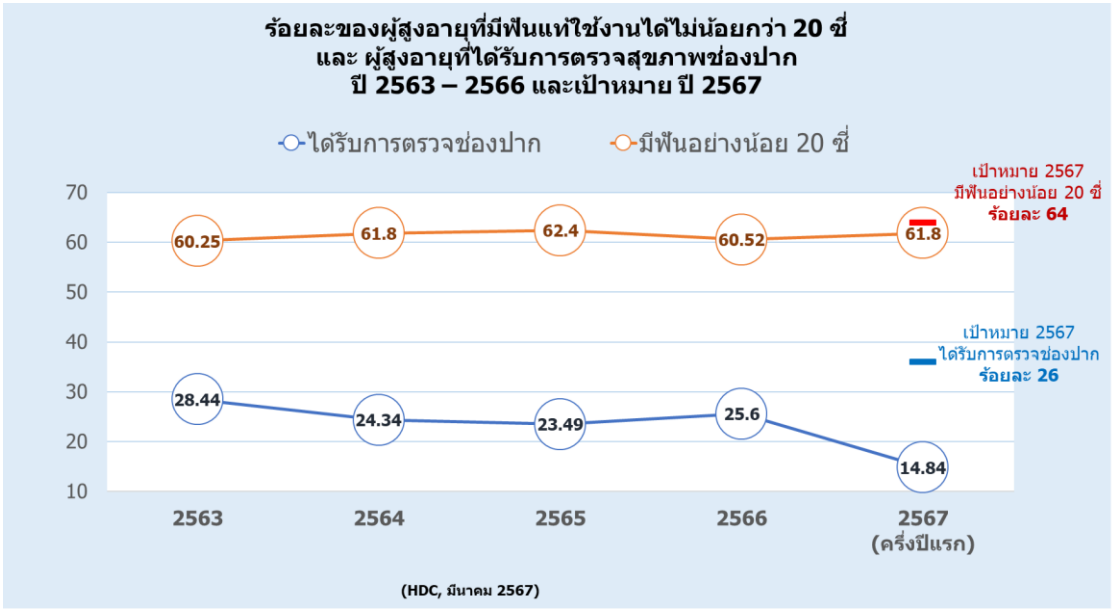

แผนภูมิ 2 แนวโน้มของผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย 20 ซี่ ปี 2563 – 2567

(HDC: 1 มีค 67)

ผลผลิต/ ผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) การเปรียบเทียบ

นอกจากนี้ จากการทบทวนข้อมูลสภาวะช่องปากปี 2016 ผู้สูงอายุในสิงคโปร์ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป มีฟันแท้อย่างน้อย 20 ซี่ เพียงร้อยละ 9 (SingHealth, 2021) จากบทเรียน ความสำเร็จประเทศญี่ปุ่น พบว่า ร้อยละ 50.2 ของผู้สูงอายุ 80 ปีขึ้นไป มีฟันแท้ไม่น้อยกว่า 20 ซี่ ซึ่งบรรลุผลตั้งแต่ปี 2016 และขยับเป้าหมายให้ท้าทายเป็นร้อยละ 60 ในปี 2022 ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินคือ การมีเป้าหมายที่ชัดเจน วิเคราะห์และกำหนดมาตรการ สร้างและยกระดับแคมเปญให้ขยับการดำเนินงานเข้าหาเป้าหมาย อาทิ กำหนดให้คนอายุ 60 และ 70 ปี ตรวจปริทันต์และบรรจุในรายการตรวจสุขภาพ, ค้นหาและลดปัจจัยเสี่ยงการเกิดโรคในช่องปากในกลุ่มคนอายุ 40-79 ปี, กำหนดสิทธิ์พื้นฐาน 75 ปี ขึ้นไปตรวจฟันฟรี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2020)

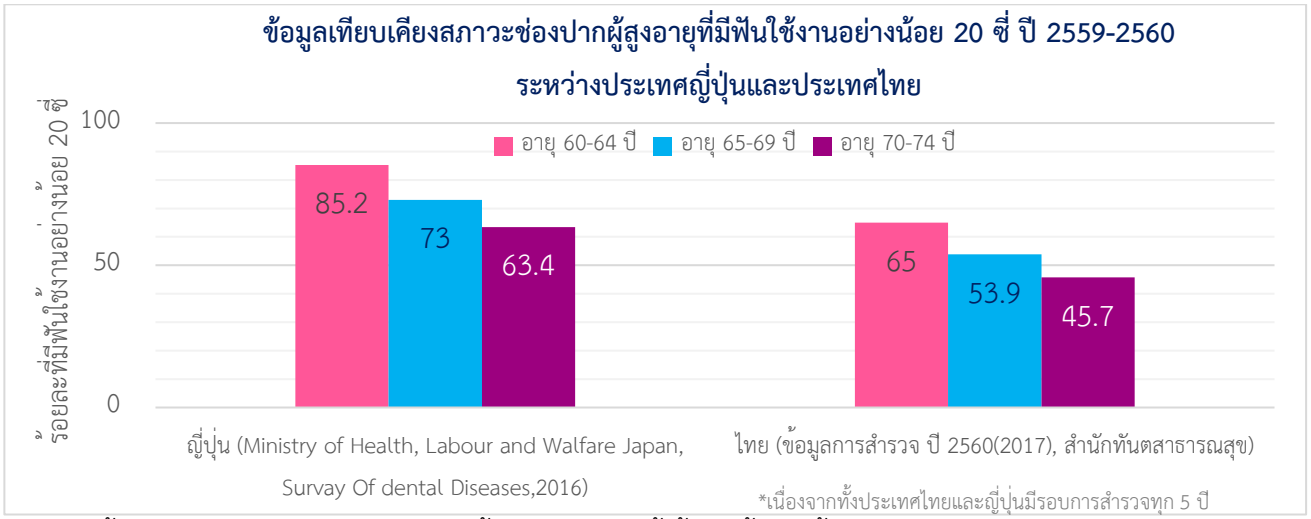

แผนภูมิ 3 ข้อมูลการเทียบเคียงสภาวะช่องปากผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย 20 ซี่ ระหว่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

2. สถานการณ์การเข้าถึงบริการและส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

สถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ปี 2567 (ครึ่งปีแรก) ผลลัพธ์การดำเนินงานงานที่ผ่านมา พบว่า ผู้สูงอายุ **เข้าถึงบริการทันตสุขภาพตามความจำเป็น จำนวน** 692,047 คน (เป้าหมาย 5 เดือนแรก 400,000 คน) ซึ่งครอบคลุมบริการ/นวัตกรรม ได้แก่ บริการส่งเสริมป้องกันทางทันตกรรม อาทิ การทา/เคลือบฟลูออไรด์ไรด์ การให้ทันตสุขศึกษา การฝึกสอนแปรงฟัน บริการคัดกรองและดูแลครบวงจรกรณีที่พบรอยโรคมะเร็งและมะเร็งช่องปาก และการแก้ไขปัญหาการสูญเสียฟันทั้งปากหรือเกือบทั้งปาก โดยการใส่ฟันเทียมเพื่อคงสภาพการใช้งานได้

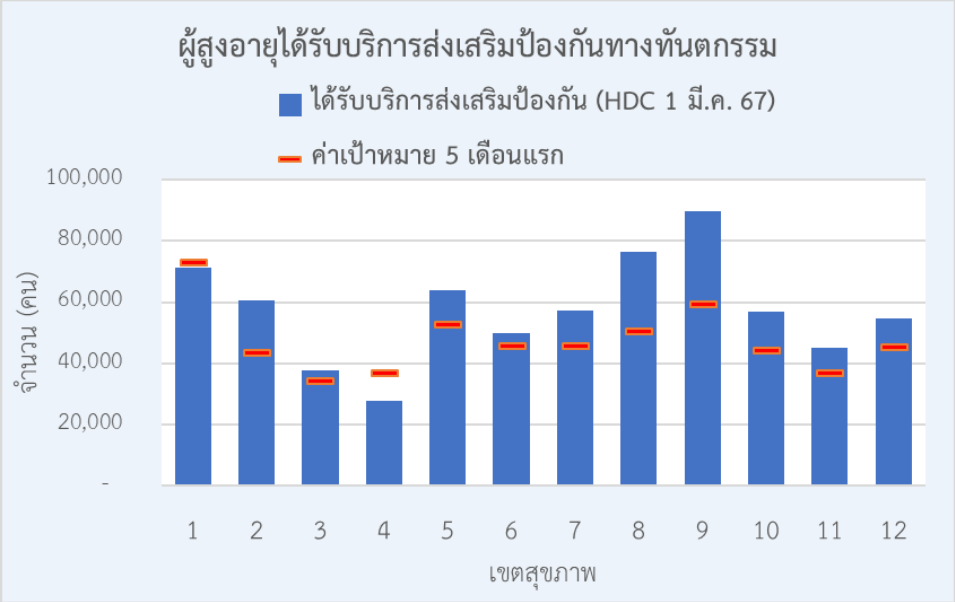

แผนภูมิ 4 ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการทันตสุขภาพตามจำเป็น ปี 2567 (5 เดือนแรก) (HDC; 1 มี.ค. 67)

นอกจากนี้ จากราชกิจจานุเบกษา ออกประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเร่งรัดการถ่ายโอนหน่วยบริการปฐมภูมิ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และสถานีอนามัยฯ ที่มีความพร้อม สู่ท้องถิ่นที่มีความพร้อม จากข้อมูล รพ.สต. สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 9,750 แห่ง มีสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา (สอน.) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ที่จะถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ในปีงบประมาณ 2566 ทั้งหมด 49 จังหวัด จำนวน 3,264 แห่ง (33.18 %) ของจำนวน รพ.สต. ทั้งหมด ซึ่งสามารถแบ่งออกตามขนาดดังนี้ 1) S จำนวน 619 แห่ง 2) M จำนวน 2,123 แห่ง และ 3) L จำนวน 412 แห่ง มีบุคลากรรวม 21,879 ราย (ข้าราชการ 11,976 ราย, ลูกจ้างประจำ 27 ราย, พนักงานราชการกระทรวงสาธารณสุข 12 ราย, อื่น ๆ 9,864 ราย) (ข้อมูล ณ วันที่ 21 กรกฎาคม 2565) จากข้อมูลการถ่ายโอนภารกิจสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี รวมจำนวน 18 แห่ง (เมื่อตุลาคม 2565) และที่เหลือ 28 แห่ง จะเตรียมความพร้อมแล้วเสร็จภายในปี 2566 จากภารกิจการถ่ายโอนดังกล่าว ส่งผลโดยตรงต่อระบบบริการสุขภาพ โดยเฉพาะส่วนงานการส่งเสริมป้องกัน (Promotion & Prevention Service) ที่ต้องมีการเชื่อมบริการระหว่าง รพ.สต. กับโรงพยาบาล ตลอดจนระบบข้อมูลสุขภาพที่จะขาดความเชื่อมโยงในภาพรวม ซึ่งอาจส่งผลต่อการจัดบริการส่งเสริมป้องกันโรคที่สำคัญได้ ซึ่งเมื่อมีการย้ายสังกัด และการดำเนินงานที่ไม่ได้ถูกกำหนดเป็นตัวชี้วัด รวมถึงไม่ได้เชื่อมโยงหรือใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน จะส่งผลต่อการติดตามการดำเนินงานที่เป็นภาพรวมระดับประเทศ ซึ่งจากข้อมูลใน HDC ก็พบว่า ในภาพประเทศ หน่วยบริการที่อยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีผลการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 22.91 และหน่วยบริการนอกสังกัด ร้อยละ 12

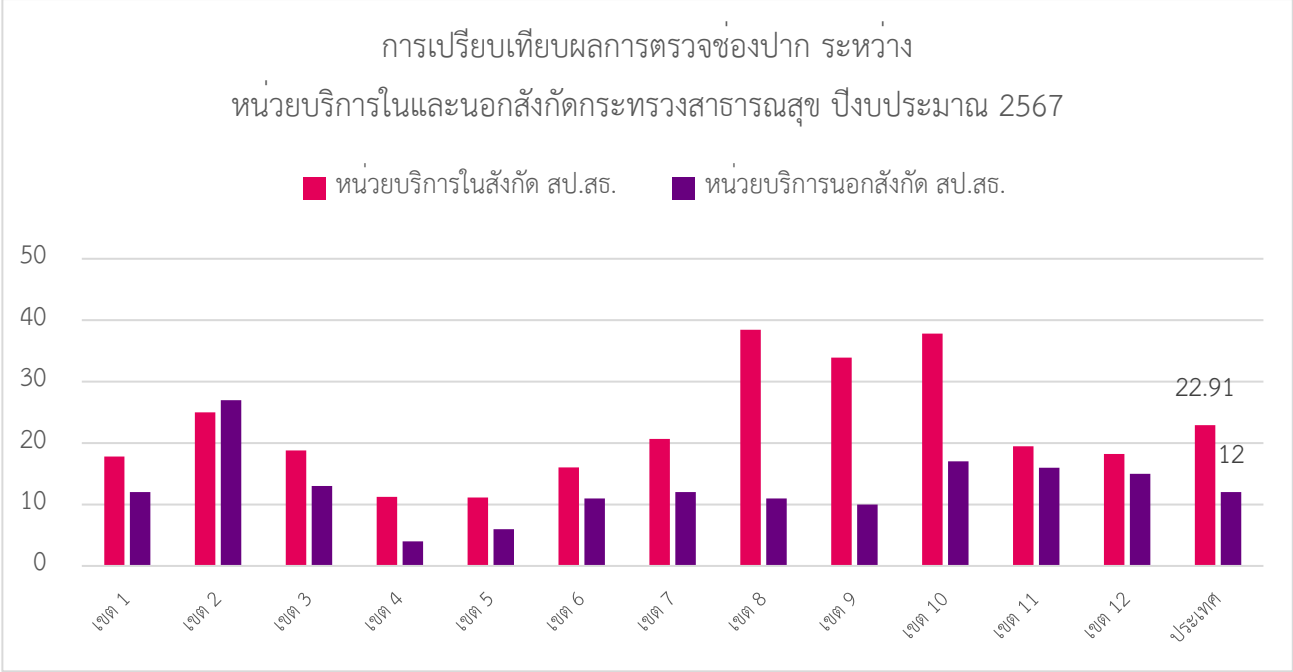

แผนภูมิ 5 เปรียบเทียบผลการตรวจสุขภาพช่องปากระหว่างหน่วยบริการในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2567 (HDC; 1 มีค 67)

3. สถานการณ์การเข้าถึงสื่อ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เพื่อการดูแลช่องปากตนด้วยตนเองในภาคประชาชน

จากการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับการ**คัดกรอง/เฝ้าระวังช่องปาก โดยภาคประชาชน โดยได้รับการคัดกรองประเด็นสุขภาพช่องปาก** (ผ่านการคัดกรอง 9 ด้าน ใน Blue book application/smart อสม.) ในปี 2567 นี้ ได้มีการบูรณาการเรื่องระบบข้อมูลร่วมกับกรมการแพทย์ ให้เชื่อมต่อกับฐานข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงและสามารถติดตามการใช้ข้อมูลการคัดกรอง เพื่อจัดการสุขภาพช่องปากรายบุคคล ผ่าน DMS care tool

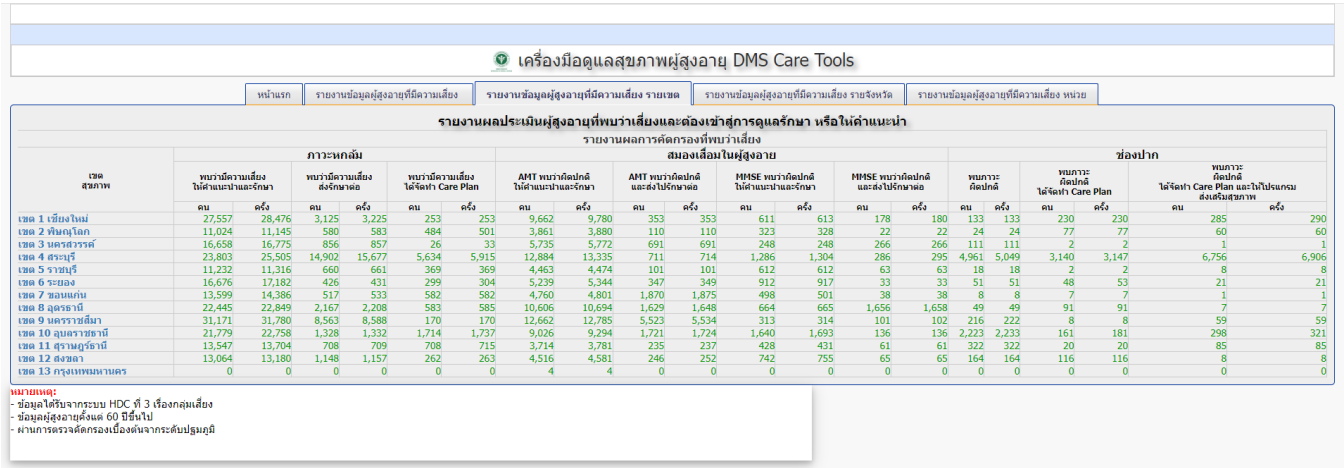
เครื่องมือดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ DMS Care Tools

หน้าแรก | รายงานข้อมูลผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยง | รายงานข้อมูลผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยง รายเขต | รายงานข้อมูลผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยง รายจังหวัด | รายงานข้อมูลผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยง หน่วย

รายงานผลประเมินผู้สูงอายุที่พบว่าเสี่ยงและต้องเข้าสู่การดูแลรักษา หรือให้คำแนะนำ

รายงานผลการคัดกรองที่พบว่าเสี่ยง

เขตสุขภาพ	ภาวะหกล้ม						สมองเสื่อมในผู้สูงอายุ								ช่องปาก					
	พบว่ามีความเสี่ยงให้คำแนะนำและรักษา		พบว่ามีความเสี่ยงส่งรักษาต่อ		พบว่ามีความเสี่ยงได้จัดทำ Care Plan		AMT พบว่าคัดปกติให้คำแนะนำและรักษา		AMT พบว่าคัดปกติและส่งไปรักษาต่อ		MMSE พบว่าคัดปกติให้คำแนะนำและรักษา		MMSE พบว่าคัดปกติและส่งไปรักษาต่อ		พบภาวะคัดปกติ		พบภาวะคัดปกติได้จัดทำ Care Plan		พบภาวะคัดปกติได้จัดทำ Care Plan และให้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ	
	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง	คน	ครั้ง
เขต 1 เชียงใหม่	27,557	28,476	3,125	3,225	253	253	9,662	9,780	353	353	611	613	178	180	133	133	230	230	285	290
เขต 2 พิษณุโลก	11,024	11,145	580	583	484	501	3,861	3,880	110	110	323	328	22	22	24	24	77	77	60	60
เขต 3 นครสวรรค์	16,658	16,775	856	857	26	33	5,735	5,772	691	691	248	248	266	266	111	111	2	2	1	1
เขต 4 สระบุรี	23,803	25,505	14,902	15,677	5,634	5,915	12,884	13,335	711	714	1,286	1,304	286	295	4,961	5,049	3,140	3,147	6,756	6,906
เขต 5 ราชบุรี	11,232	11,316	660	661	369	369	4,463	4,474	101	101	612	612	63	63	18	18	2	2	8	8
เขต 6 ระยอง	16,676	17,182	426	431	299	304	5,239	5,344	347	349	912	917	33	33	51	51	48	53	21	21
เขต 7 ขอนแก่น	13,599	14,386	517	533	582	582	4,760	4,801	1,870	1,875	498	501	38	38	8	8	7	7	1	1
เขต 8 อุดรธานี	22,445	22,849	2,167	2,208	583	585	10,606	10,694	1,629	1,648	664	665	1,656	1,658	49	49	91	91	7	7
เขต 9 นครราชสีมา	31,171	31,780	8,563	8,588	170	170	12,662	12,785	5,523	5,534	313	314	101	102	216	222	8	8	59	59
เขต 10 อุบลราชธานี	21,779	22,758	1,328	1,332	1,714	1,737	9,026	9,294	1,721	1,724	1,640	1,693	136	136	2,223	2,233	161	181	298	321
เขต 11 สุราษฎร์ธานี	13,547	13,704	708	709	708	715	3,714	3,781	235	237	428	431	61	61	322	322	20	20	85	85
เขต 12 สงขลา	13,064	13,180	1,148	1,157	262	263	4,516	4,581	246	252	742	755	65	65	164	164	116	116	8	8
เขต 13 กรุงเทพมหานคร	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

หมายเหตุ:
- ข้อมูลได้รับจากระบบ HDC ที่ 3 เรื่องกลุ่มเสี่ยง
- ข้อมูลผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
- ผ่านการตรวจคัดกรองเบื้องต้นจากระดับปฐมภูมิ

หลังจากการใช้งานไป 3 เดือน พบว่าสามารถเข้าถึงข้อมูลรายบุคคลได้ แต่ยังไม่ทันเวลายังมีปัญหาในการดึงข้อมูลติดตามแก้ไข เพื่อให้ระบบมีความทันเวลามากขึ้น (กระบวนการปิด GAP ปี 2566)

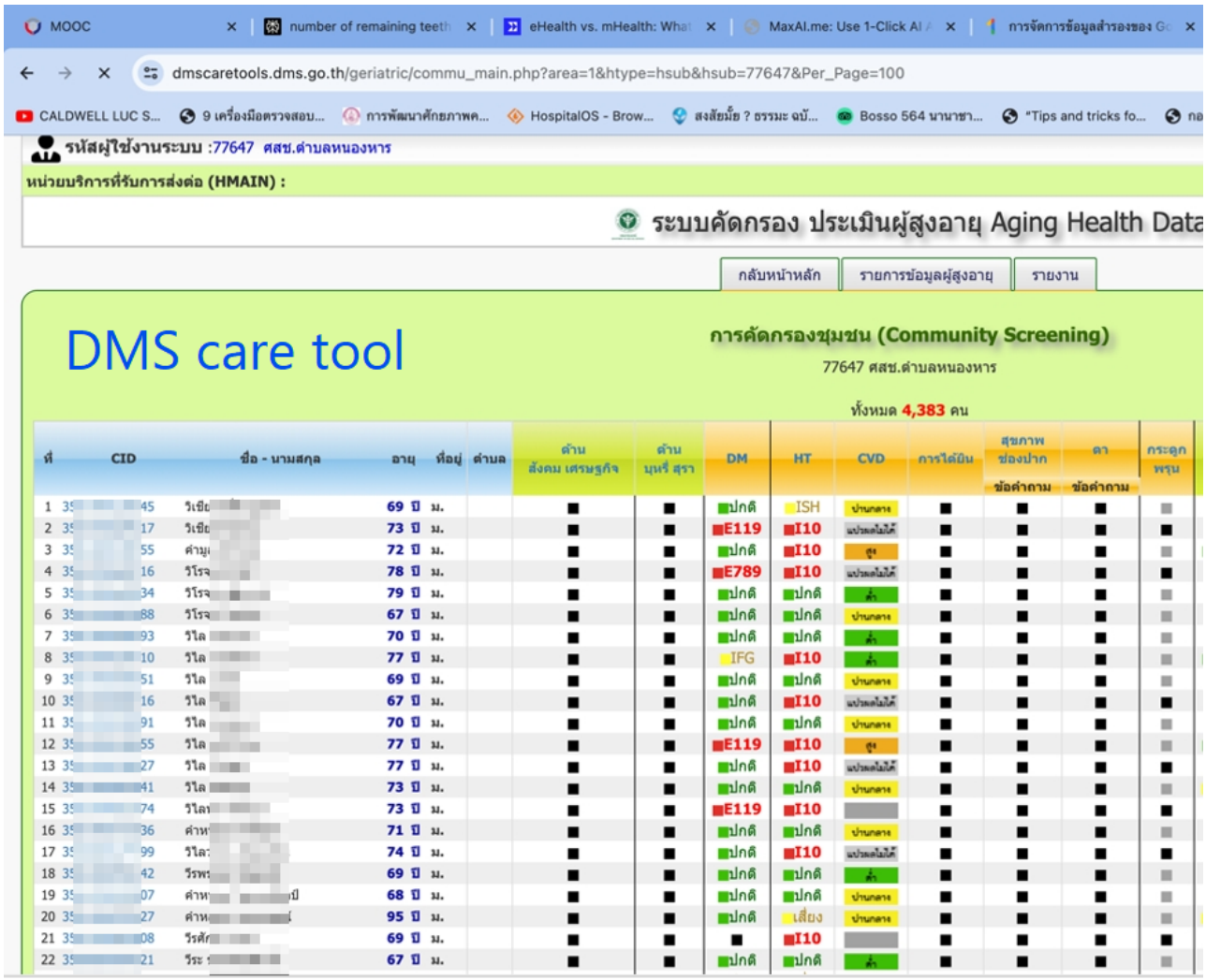

การบูรณาการชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ ในปี 2567 ได้มีการพัฒนาชุดกิจกรรมด้านสุขภาพช่องปาก และขับเคลื่อนการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพช่องปาก พร้อมกับสื่อสารการรายงานผลเพื่อติดตามเชิงคุณภาพ ดังนี้ ชุดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ได้แก่ 1) กิจกรรมให้ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปาก 2) การฝึกปฏิบัติทำความสะอาดช่องปาก 3) การตรวจคัดกรองสุขภาพช่องปากประจำปี 4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ช่องทางการแลกเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรม (ผ่าน Line Open chat) ซึ่งในระยะแรกจะเน้นการขับเคลื่อนให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด แต่ยังพบปัญหาเรื่องการรายงานข้อมูล ที่ต้องมีการจัดการให้ทันเวลา และเป็นระบบมากขึ้น

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การดำเนินงาน (Gap analysis) และมาตรการที่เสนอ

ประเด็น	ประเด็นท้าทาย/Gap/ปัญหาอุปสรรค	มาตรการที่เสนอ
ประเด็นที่ 1 เพิ่มการเข้าถึงการตรวจช่องปากและได้รับบริการตามจำเป็น ในเวลาที่เหมาะสม	1.1 การถ่ายโอนภารกิจไปยัง อบจ. ของหน่วยบริการปฐมภูมิ 1.2 การคัดกรอง/เฝ้าระวังใน BB app ที่ยังไม่สามารถติดตามกลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาพช่องปาก ต่อการเข้าถึงบริการตามความจำเป็น 1.3 การถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องปรับ/เชื่อมต่อระบบ ที่สามารถให้บริการสุขภาพกับประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ 1.4 การเชื่อมโยง/แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยบริการ	กลยุทธ์: การพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ และการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก มาตรการ: • สร้างการมีส่วนร่วมเชิงนโยบาย เพื่อการขับเคลื่อนงานทันตสุขภาพผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ทั้งภาคประชาชน ท้องถิ่น และเครือข่ายหน่วยบริการ (P/R)Zกิจกรรมสำคัญ พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุในสถานบริการปฐมภูมิ กลยุทธ์: การพัฒนาระบบการส่งเสริม ป้องกันและบริการสุขภาพช่องปาก มาตรการ: • บูรณาการความร่วมมือและเสริมพลังภาคี ออกแบบกระบวนการร่วมกัน (B) • ลดความเหลื่อมล้ำด้วยระบบเชิงรุกบริการทันตกรรมในกลุ่มพึ่งพิง (B) กลยุทธ์: การสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก มาตรการ: • ยกระดับรูปแบบการสร้าง Oral Health Literacy ขับเคลื่อนผ่านการเน้นเทคโนโลยีดิจิทัล ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้สูงอายุ (A) กลยุทธ์: การอภิบาลระบบทันตสาธารณสุข มาตรการ: • พัฒนาระบบข้อมูลด้านสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ (I) • พัฒนาเครื่องมือดิจิทัล เพิ่มการเข้าถึงบริการ/ความรู้ เพื่อเสริมพลังทันตบุคลากร (I)
ประเด็นที่ 2 เพิ่มการเข้าถึงข้อมูลความรู้ เพื่อการดูแลสุขภาพช่องปากตนเองด้วยตนเอง/ผู้ดูแล	2.1 เกณฑ์การประเมินชมรมผู้สูงอายุ ยังเน้นเชิงปริมาณ มีช่องว่างของการดำเนินกิจกรรมที่ควรครอบคลุมทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม 2.2 การฟื้นฟู/re-opening ของชมรมผู้สูงอายุ หลังสถานการณ์โควิด	

ส่วนที่ 3 สรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย มาตรการ กิจกรรมสำคัญ และประเด็นความรู้

เป้าหมาย	สูงอายุ:	**ผู้สูงอายุสุขภาพดี ดูแลตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี**		
เป้าหมาย	ด้านช่องปาก:	**ผู้สูงอายุมีสุขภาพช่องปากดี มีฟันใช้งานเหมาะสม อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี (ผู้สูงอายุมีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย 20 ซี่ ร้อยละ 64)**		
เป้าหมายเชิงผลผลิต	**ชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 80**	**ผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 25**	**ผู้สูงอายุได้รับบริการส่งเสริมป้องกันทางทันตกรรม จำนวน 1,000,000 คน**	
กลยุทธ์	**การพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ และการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก**	**การพัฒนาระบบการส่งเสริมป้องกันและบริการสุขภาพช่องปาก**	**การสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก**	**การอภิบาลระบบทันตสาธารณสุข**
มาตรการ	● สร้างความร่วมมือเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนงานทันตสุขภาพผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ทั้งภาคประชาชน ท้องถิ่น และเครือข่ายหน่วยบริการ (P/R)	● บูรณาการความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมของภาคี เพื่อออกแบบ/กำหนด/จัดระบบและกระบวนการร่วมกัน (B) ● ลดความเหลื่อมล้ำด้วยระบบบริการทันตกรรมทำที่บ้านในกลุ่มพึ่งพิง (B)	● ยกระดับการลดรอยต่อของชุมชนกับหน่วยบริการ เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการของประชาชน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (A)	● พัฒนาระบบข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัล ทันตสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อเสริมพลังทันตบุคลากร/บุคลากรสาธารณสุข (I)
กิจกรรม	<u>กิจกรรมหลัก 1.</u> สงเสริมความรอบรู้ในภาคประชาชนให้เกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ - พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากในชมรมผู้สูงอายุ - พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากในชมรมผู้สูงอายุ	<u>กิจกรรมหลัก 2.</u> การยกระดับการคัดกรองและเฝ้าระวังสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุในระดับชุมชน - พัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรในการใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนและขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง - บูรณาการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อตรวจคัดกรองช่องปากผู้สูงอายุ	กิจกรรมหลัก 3. พัฒนาและสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุแบบไร้รอยต่อ - พัฒนาระบบการดูแลและจัดบริการทันตกรรมผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง - ทบทวนและพัฒนาคุณภาพการจัดการรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก - บูรณาการพัฒนาระบบการจัดบริการปฐมภูมิ	
ข้อมูล/ความรู้	▪ ผลดำเนินงานสื่อสารออนไลน์ ปี 2566	▪ เครื่องมือในการคัดกรอง/ประเมินสุขภาพช่อง	▪ การจัดการรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก	

ที่ใช้	▪ ความต้องการ/คาดหวังของ customer (กลุ่มสมาชิกของทางออนไลน์) ▪ การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชมรมผู้สูงอายุ	ปากผู้สูงอายุ ▪ การเฝ้าระวังและส่งต่อรับบริการที่จำเป็นในกลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาพช่องปาก	▪ การเข้าถึงบริการทันตกรรมผู้สูงอายุ ▪ การจัดบริการปฐมภูมิและการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่บ้าน
ประเด็นความรู้ที่กำหนดให้C/SH	▪ การส่งเสริมสุขภาพช่องปากเพื่อการมีฟันใช้งานตลอดชีวิต ▪ การสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ▪ ข้อมูลการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุออนไลน์ 7 ประเด็นปัญหาสำคัญและอื่น ๆ	▪ การใช้งานเครื่องมือคัดกรองและตรวจประเมินช่องปากผู้สูงอายุ ▪ แนวทางการดูแลและให้คำแนะนำการดูแลช่องปากของทุกกลุ่มวัย สำหรับ อสม./CG	▪ การจัดบริการสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ สำหรับทันตบุคลากร ▪ รูปแบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิง ▪ สิทธิประโยชน์ด้านบริการทันตกรรม

ส่วนที่ 4 แผนการขับเคลื่อนงานนโยบายพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ สำนักทันตสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2567

โครงการผู้สูงอายุ 80 ปี ฟันดี 20 ซี่ (รอบ 5 เดือนหลัง)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินงาน
1. ส่งเสริมความรอบรู้ในภาคประชาชนให้เกิดพฤติกรรมพึงประสงค์			
1.1 กระตุ้นและติดตามการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากในชมรมผู้สูงอายุ	เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมและเกณฑ์การประเมินชมรมผู้สูงอายุสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก	ทันตบุคลากร บุคลากรกรมอนามัย สำนักทันตสาธารณสุข และผู้เกี่ยวข้อง	มี.ค. - ก.ค. 67
1.2 พัฒนาสื่อ เรื่องการดูแลช่องปากผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง	เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุ ในภาคประชาชน ทั้ง CG อสม. รวมถึงประชาชนทั่วไป ให้มีองค์ความรู้ และทักษะการดูแลช่องปากผู้สูงอายุกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิง ได้อย่างเหมาะสม	CG อสม ประชาชน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และผู้เกี่ยวข้อง	มี.ค. - มิย 67
2. การยกระดับการคัดกรองและเฝ้าระวังสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุในระดับชุมชน			
2.1 ติดตามการใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนและขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เชิงบูรณาการร่วมกับกรมการแพทย์	เพื่อพัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรในการใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนการดูแล กระตุ้นการจัดบริการให้ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงได้รับบริการสุขภาพช่องปากอย่างเหมาะสม	ทันตบุคลากร ระดับปฐมภูมิและในหน่วยบริการทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	มี.ค. - กค 67
2.2 บูรณาการการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อตรวจคัดกรองช่องปากผู้สูงอายุ (Cross function)	เพื่อเพิ่มโอกาสของการเข้าถึงบริการตรวจสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ Screening ช่องปาก	บุคลากรสาธารณสุข ในหน่วยบริการ แกนนำภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง	พ.ย. 66– ก.ค. 67
3. พัฒนาและสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุแบบไร้รอยต่อ			
3.2 บูรณาการพัฒนาระบบการจัดบริการปฐมภูมิ (Cross function)	เพื่อพัฒนาระบบบริการในระดับปฐมภูมิ	ทันตบุคลากรในหน่วยบริการปฐมภูมิ บุคลากรกรมอนามัย สำนักทันตสาธารณสุข และผู้เกี่ยวข้อง	พ.ย. 66– ก.ค. 67